

Siyasal istikrar ve solun konumu

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Türk siyaset bilimine büyük katkılar getirmiş olan Profesör Ergun Özbudun'un 23 Haziran 1994 tarihli Milliyet gazetesinde yayımlanan ve Türk siyasal yaşamındaki dağınıklığı tartışan yazısı birkaç nedenden ötürü önemlidir.

Özbudun, konuyu seçim sisteminde yapılacak değişikliklerle partiler arası ittifaklara tanınacak imkânın sonuçları açısından ele almaktadır. Kendisinin de belirttiği üzere yıllardır benzer siyasal eğilimli partiler arasındaki ittifakı teşvik edecek ve radikal unsurları sistem dışında tutacak olan tek isimli ve iki turlu çoğunluk sistemini savunmuş bir bilim adamı olarak Özbudun karşımızda duran seçeneklerden tedirginlik duymaktadır. Bunun nedeni daha ziyade Türkiye'ye özgü bir koşulun ortaya çıkması ve merkez sağla merkez sol arasında değil de merkez sağla Özbudun'un radikal unsurlar dediği siyasetler arasındaki ittifak olasılığıdır. Özbudun ANAP-DYP-DTP ittifakının değil FP-DYP ittifakının gerçekleşeceğini ve bunun MHP ve BBP tara-

findan da desteklenerek genişletileceğini varsaymaktadır. Öylece de Türkiye'de yeni bir Milliyetçi Cephe doğabilecektir. Ondan önce de elbette ülke laikler-antilaikler gibi kutuplaşmalara sahne olacaktır.

Bu anlayış öteden beri savunduğum bir görüşü güçlendirmektedir. Türkiye gibi demokratik yapısını kurumsal olarak sağlamlaştırmamış ülkelerde dar bölge ve çoğunluk sistemi anlayışı güçlüklerle karşı karşıyadır. Türkiye, liberal demokrasinin temel kurumsal öğelerini ve ruhunu yerleştirememiştir. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin bile istikrar adına feda edilmesi gerektiğini savunan siyasal zihniyetin her defasında güçlü bir merkez arayışıyla bütünleştiği yakın tarihteki örnekleriyle anımsanabilir. Güçlü merkez daima mutlakiyetçi bir yürütme anlayışıdır. Bu o kadar böyledir ki, Türkiye, 1980'lerde azınlık oyuna Meclis'te mutlak çoğunluk imkânı tanıyan bir seçim sistemini benimsemiş ve bu süreci kullanarak bir de cumhurbaşkanı çıkarmıştır. Bu, Türkiye'de merkez sağda yer alan partilerin asla liberal demokrasiyi içlerine sindirmemesinden kaynaklanan bir husustur. Demokrasinin biçimsel yanlarıyla ilgili olan bu anlayış çevreyi siyasete taşıyan DP ve AP geleneklerinde bile canlı kalmıştır. DP liberal bir anla-

yışla hemen hiç bütünleşmemiş, AP ise güçlü yürütme uğruna 1971 rejiminin asker denetimli yapısını kullanmayı benimseyebilmiştir.

Bütün bunlar şunu göstermektedir. Yapılan son araştırmaların hemen tümü Türkiye'de merkez sağ-sol ayrışmasının yüzde 75-yüzde 25 olduğunu ortaya koymuştur. Bu, tehlike arz eden bir görüntüdür. Sorun bu yüzde 75 oyun hangi bileşkeyle ortaya çıktığı değildir; bizatihi oy oranının kendisidir. Böyle bir sistemin özcü (substantial) bir demokrasiye işaret ettiği söylenemez. Sorun birleşmeler değil belki ılımlı ve denetimli ayrışmalara zemin hazırlamaktır. Ayrışma istikrarsızlık ve belirsizlik olarak algılanmamalıdır. Tersine, sistemi demokratik konumda tutacak tek öğenin dengeli bir ayrışmışlık olduğu görülmelidir. Buna rağmen duyulacak rahatsızlık bir tek koşulla aşılabılır: ya merkez sol oy oranını daha sağlıklı bir düzeye eriştirecek ya da teker teker partilerin yüzde 20-25 dolayındaki oy oranında kalmasına izin verilecektir. Bu da şudur: solun durumu kendisiyle değil Türkiye'yle ve demokratik yapıyla ilgilidir. İkincisi, eğer ortada bir sorun varsa onu aşmanın yolu merkezi ya da zirveyi zorlamak değil demokratik bilinci ve kültürü yoğunlaştırmaktır.